

Område: Regional Udvikling
Afdeling: Vand og Jord
Journal nr.: 07/7173
Dato: 4. maj 2020

Udarbejdet af: Ida Holm Olesen
E-mail:
Telefon:

Notat vedr.

Udmøntning af midler til forureningerne efter Grindstedværket

Baggrund

Regionsrådet afsatte 10 mio. kr. i budgetaftalen for 2019 til forureningerne i Grindsted efter det tidligere Grindstedværket. Endvidere har Folketingets Finansudvalg afsat 30 mio. kr. i 2019 og 20 mio. kr. i 2020 til indsatser over for forureningerne i Grindsted By og Kærgård Klitplantage.

Regionsrådet vedtog i juni 2019 udmøntning af en væsentlig del af de statslige midler til igangsætning af en række indsatser overfor forureningerne efter det tidligere Grindstedværket.

I dette notat orienteres om status for indsatserne. Flere af indsatserne er undersøgelser, der i skrivende stund er under afrapportering, hvorfor konklusionerne i dette notat bygger på foreløbige resultater. Hvis afrapporteringen giver anledning til væsentlige ændringer i forhold til det, der beskrives i dette notat, vil sagen blive forelagt på ny for regionsrådet. Hvis der er tale om mindre justeringer, vil Miljøudvalget blive orienteret. På baggrund af undersøgelsesresultater beskrives, hvilke mulige yderligere tiltag, der kan igangsættes indenfor en treårig periode, dvs. til og med 2023.

Dette notat omhandler regionens indsatser over for tre af jordforureningerne efter det tidligere Grindstedværket, nemlig fabriksgrunden, lossepladsen og Kærgård Klitplantage. For disse lokaliteter har regionen jf. Jordforureningsloven indsats i forhold til at sikre, at udsivning af forurening reduceres til et acceptabelt niveau til Grindsted Å og Vesterhavet fra henholdsvis fanen fra fabriksgrunden og forureningen i Kærgård Klitplantage. Endvidere har regionen indsats jf. Jordforureningsloven i forhold til at afklare, om forureningen af grundvandet fra lossepladsen på sigt vil udgøre en risiko for Grindsted Å, herunder Engsøen.

I Grindsted findes yderligere to jordforureninger efter det tidligere Grindstedværket; banegravsdepotet og afløbsgrøften. Regionen har jf. Jordforureningsloven ikke indsats overfor disse forureninger, da de vurderes ikke at udgøre en trussel for værdifuldt grundvand, mennesker eller miljø.

Ud over jordforureningerne i Grindsted og Kærgård Klitplantage har udledning af virksomhedens spildevand medført forurening af bundsedimentet i Grindsted-Varde Å-systemet og Grindsted Engsø. Forureninger forårsaget af spildevandsudledninger er imidlertid ikke omfattet af Jordforureningsloven, hvorfor regionen ikke har indsats over for disse forureninger. Billund Kommune gennemfører i øjeblikket

undersøgelser, der har til formål at belyse mulighederne for oprensning af bundsedimentet i Engsåen og estimere omkostningerne til en oprensning.

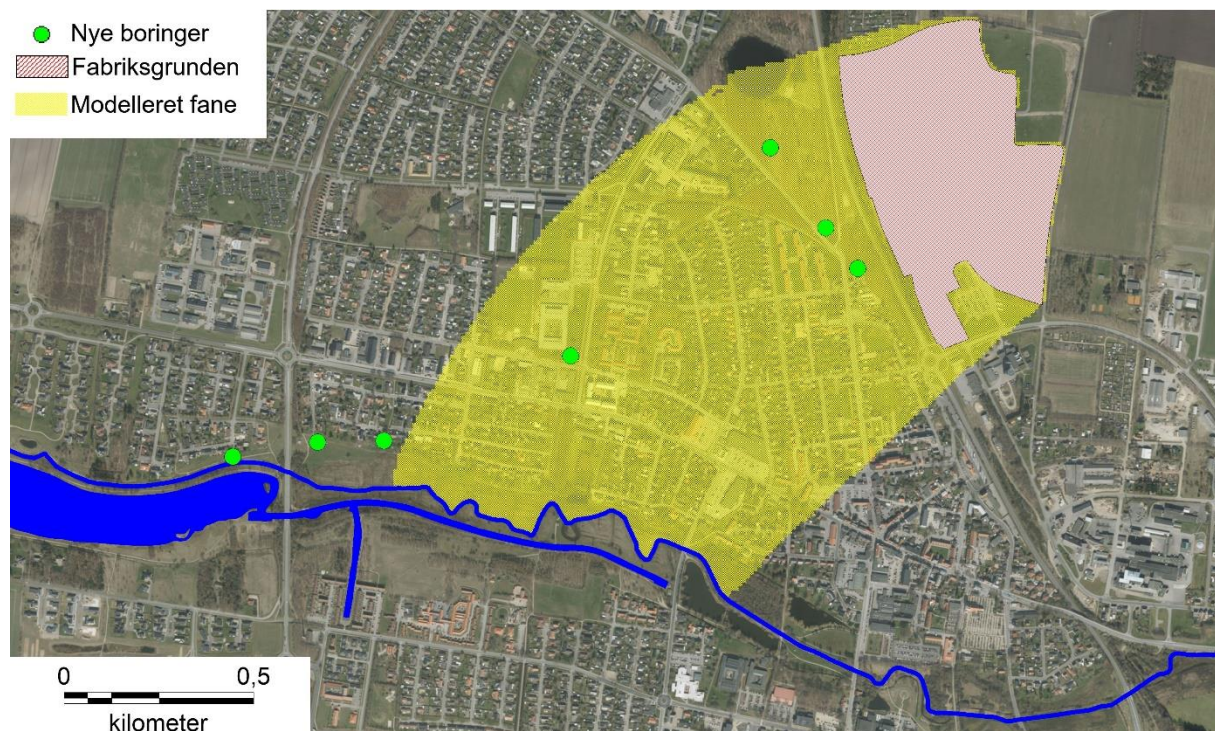
Forureningsfanen fra fabriksgrunden

Vejen mod regionsrådets langsigtede mål med indsatserne overfor forureningsfanen fra fabriksgrunden består af flere parallelle indsatser

- at reducere udsivningen til Grindsted Å fra den kraftigst forurenede del af forureningsfanen (pilot-renselanlæg)
- at afklare hvor stor en del af forureningsfanen fra fabriksgrunden, der medfører en uacceptabel påvirkning af Grindsted Å, og dermed hvilken strækning langs åen en langsigtet afværgeindsats skal dække
- at afklare hvilke permanente afværgetog, der på længere sigt kan reducere udsivningen til åen til et acceptabelt niveau
- at gennemføre afværgetiltag, der reducerer den samlede udsivning til åen til et acceptabelt niveau.

Udførte indsatser

Der er tidligere opstillet en digital model af grundvands strømning i Grindsted. Denne grundvandsmodel er fx anvendt til at forudsige, hvordan forureningen fra fabriksgrunden transporteres med grundvandet til Grindsted Å. I medfør af udmøntningsnotatet er der i 2019-2020 etableret syv dybe borer i forureningsfanen mellem fabriksgrunden og Grindsted Å, se placeringen på figuren nedenfor. Formålet med borerne er at belyse forureningsfanen fra fabriksgrunden yderligere samt at afklare, om grundvandsmodellens forudsigelse af forureningsfanens forløb stemmer overens med virkeligheden. Endelig giver borerne blandt andet geologiske data til en eventuel opdatering af grundvandsmodellen.

De påviste koncentrationer i de nye boringer lige nedstrøms fabriksgrunden viser som forventet, at grundvandet er påvirket til magasinets bund i ca. 70 meters dybde. I de nye boringer ved Grindsted Å påvises ligeledes forurening til grundvandsmagasinet bund. Koncentrationsniveauerne er lavere end i ældre boringer længere mod øst, og koncentrationerne aftager mod vest.

Risikovurdering

DTU har i 2019 på baggrund af eksisterende data vurderet, at den væsentligste del af den vandopløselige forurening har forladt fabriksgrunden, og at den i dag befinder sig mellem den centrale del af Grindsted by og åen. Som en del af regionsrådets beslutning i 2019 vil denne vurdering blive efterprøvet. Det er regionens umiddelbare vurdering, at de nye resultater er i overensstemmelse med denne vurdering, men efterprøvningen er endnu ikke afsluttet.

Resultaterne fra de nye boringer ved åen viser, at forureningsfanen fra fabriksgrunden strækker sig længere vest på end simuleret i regionens grundvandsmodel. DTU har i 2017 på baggrund af deres egne modelberegninger peget på, at udsivningen fra den dybe del af grundvandsmagasinet til åen kan ske over en længere strækning mod vest, end regionens model simulerer. DTU's modelberegninger er således i overensstemmelse med resultaterne fra de nye boringer.

Det vurderes, at der med de foreliggende boringer er foretaget en tilstrækkelig afgrænsning af bredden af forureningsfanen både ved fabriksgrunden og ved åen i forhold til det videre arbejde.

På baggrund af de nye resultater, herunder koncentrationer og dybdemæssig placering af forureningen, vurderes det fortsat, at en indsats over for udsivning af forureningsfanen til åen bør ske ved åen.

Næste skridt kan være

På baggrund af resultater fra tidligere og nye undersøgelser vurderes følgende indsatser at være relevante

- Etablering af pilot-renseanlæg
 - Estimeret omkostning til laboratorietest ca. 3 mio. kr. (Er besluttet i 2019 og igangsat. 0,5 mio. kr. er afholdt i 2019).
 - Estimeret omkostning til yderligere forundersøgelser ca. 1 mio. kr. (Er besluttet i 2019 og igangsættes i 2021)
 - Estimeret omkostning til projektering og etablering ca. 8 mio. kr.
 - Yderligere forundersøgelser, indhentning af myndighedsgodkendelser, detailprojektering og udbud forventes at kunne gennemføres i 2021
 - Etablering forventes at kunne gennemføres i første halvår 2022. Estimeret omkostning til årlig drift 1,5 mio. kr. pr. år. Anlægget påregnes idriftsat medio 2022, hvorfor driftsudgiften i 2022 og 2023 forventes at andrage 2,3 mio. kr. Formålet med anlægget er – jf. regionsrådets beslutning i 2019 – at reducere forureningsbelastningen af åen samtidig med, at der indsamles erfaringer med rensningsprocessen. Det forventes, at hovedparten af erfaringerne fra pilotanlægget er høstet efter ca. tre års drift, hvorefter anlæggets videre drift skal vurderes i forhold til den miljømæssige gevinst, anlægget giver. Hvis finansieringen ikke er til stede, kan anlæggets drift stoppes tidligere.

- Indsamling af data til opdatering af grundvandsmodel samt gennemførelse af modelsimuleringer. Modelsimuleringer skal i første omgang bidrage til at fastlægge, hvor lang en strækning af Grindsted Å en afværgeindsats skal omfatte. Dernæst kan grundvandsmodellen simulere effekten af forskellige afværgetiltag og dermed give mulighed for en digital afprøvning, inden der iværksættes afværge. Dermed er modellen et meget væsentligt skridt mod at sikre, at indsatser iværksættes de rigtige steder og i tilstrækkeligt omfang.
 - Estimeret omkostning ca. 3 mio. kr.
 - Estimeret varighed indsamling af data ca. 1,5 år, Estimeret varighed opdatering af grundvandsmodel samt gennemførelse af modelsimuleringer ca. 1,5 år.
 - Kan påbegyndes i 2020
- Identificere mulige afværgemetoder, der permanent kan reducere den samlede påvirkning fra forureningsfanen af Grindsted Å til et acceptabelt niveau
 - Estimeret omkostning 5,2 mio. kr.
 - Estimeret varighed ca. 3 år
 - Kan påbegyndes i 2020

Lossepladsen

De langsigtede mål med indsatserne overfor forureningsfanen fra lossepladsen er

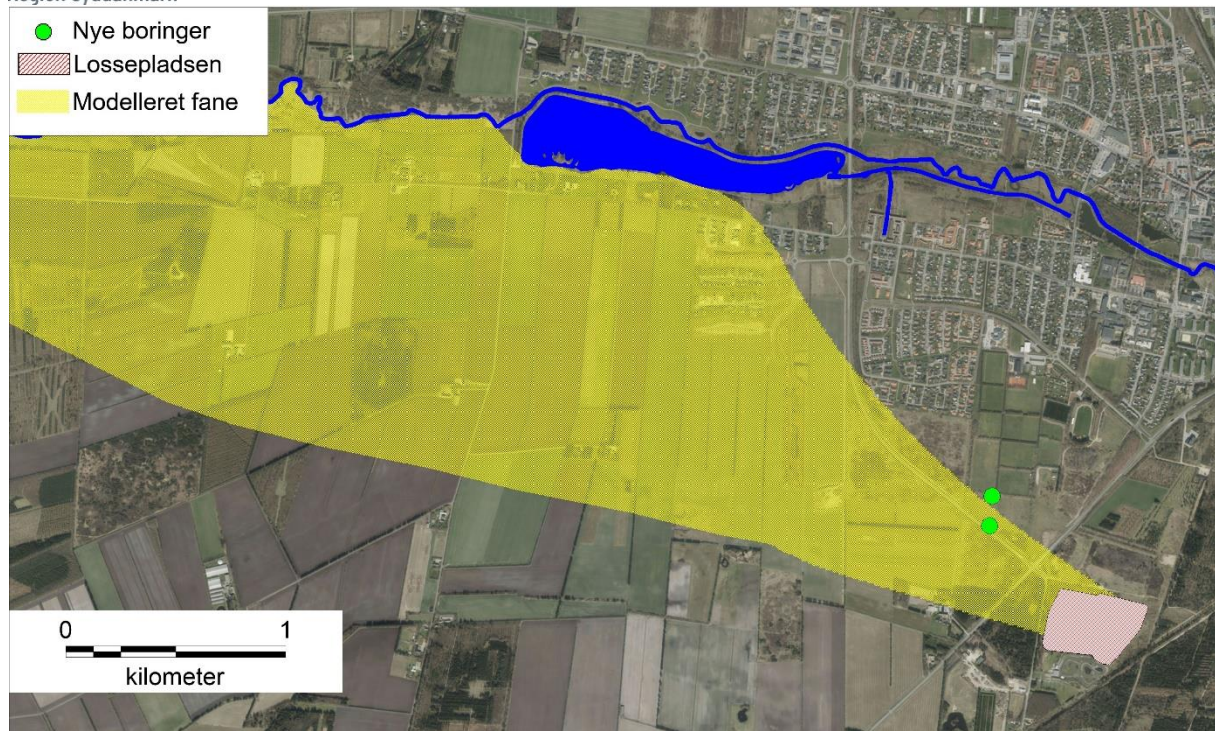
- at afklare, om grundvandsforureningen fra lossepladsen udgør en risiko for Grindsted Å/Engsøen

Hvis det er tilfældet endvidere

- at afklare hvilke afværgemetoder, der kan reducere forureningsfanens påvirkning af Grindsted Å/Engsøen til et acceptabelt niveau, herunder at afklare om en indsats over for forureningen i grubeområdet væsentligt kan reducere en efterfølgende driftsperiode af afværgeindsatsen.

Udførte indsatser

Der er udført to dybe borer i forureningsfanen ca. 650 meter nedstrøms lossepladsen, se placeringen på figuren nedenfor. Formålet med etableringen af borerne er at belyse forløbet af forureningsfanen fra lossepladsen yderligere med henblik på at verificere forløb og udbredelse af forureningsfanen som simuleret i grundvandsmodellen. Endelig giver borerne data til en eventuel opdatering af grundvandsmodellen.

Der er endvidere udført undersøgelse af selve lossepladsen med henblik på at belyse, om der kan være en miljømæssig gevinst ved at gennemføre en oprensning af grubeområdet under den forudsætning, at lossepladsen viser sig på sigt at udgøre en risiko for Grindsted Å/Engsøen. Endvidere er det et overordnet formål at undersøge mulighederne for i givet fald at gennemføre en oprensning og at redegøre for, hvilke yderligere undersøgelser der vil være nødvendige for at kunne planlægge og gennemføre de foreslåede afværgeløsninger.

Resultater

Der er i begge borerer påvist forurening til bunden af grundvandsmagasinet i ca. 70 meters dybde, men den centrale og mest koncentrerede del af forureningsfanen findes i begge borerer i 30 - 40 meters dybde. Koncentrationerne i de nye borerer er lavere end i borererne placeret tæt på lossepladsen. Der er fundet store forskelle i forurenings sammensætningen i de to borerer, hvilket indikerer, at lossepladsen ikke kan opfattes som en homogen forureningskilde. De højeste koncentrationer er som forventet påvist i den sydlige boring, idet den nordlige boring er placeret i den nordlige kant af den modellerede forureningsfane. Det bemærkes, at der kun er påvist beskedne indhold af chlorerede opløsningsmidler og nedbrydningsprodukter heraf, mens der ses høje koncentrationer af Grindstedværk-stoffer.

Undersøgelsen af selve lossepladsen har påvist et grubeområde, der forureningsmæssigt adskiller sig væsentligt fra resten af lossepladsen. Grubeområdet dækker ca. 2-3 ha af lossepladsens samlede areal på 10 ha. Det er tidligere antaget, at grubeområdet udgjorde et areal på 1-2 ha. Det påviste grubeområde er dermed større end tidligere forventet. Der er i dette område blandt andet påvist store mængder kviksølv samt indhold af Grindstedværk-stoffer, hvilket bekræfter tidligere oplysninger om, at det tidligere Grindstedværket har deponeret affald i et grubeområde.

Risikovurdering

Med det påviste forureningsniveau i de to nye boringer er forureningsfanen fra lossepladsen ikke afgrænset – hverken i bredden eller i længden. Det er dermed heller ikke muligt på baggrund af den nuværende viden at vurdere, om forureningen fra lossepladsen udgør en risiko for Grindsted Å.

Med de påviste koncentrationer af vandopløselige stoffer i affaldet i grubeområdet på lossepladsen vurderes der stadig at foregå en væsentlig udvaskning fra depotet til grundvandet.

I lighed med indsatsen overfor forureningsfanen fra fabriksgrunden vurderes en indsats over for en eventuel påvirkning af Grindsted Å fra lossepladsen at skulle omfatte en indsats i fronten af fanen. Det vurderes fortsat, at der vil gå mere end 50 år, før fanen når frem til åen og dermed kommer tæt på overfladen. En eventuel hurtig indsats i fronten af fanen vil derfor skulle ske i stor dybde, og vil således være væsentlig forskellig fra den indsats, som kan tænkes udført tæt på åen overfor forureningsfanen fra fabriksgrunden. Ydermere er stofsammensætningen i de to faner forskellig, hvilket også kan nødvendiggøre en anderledes indsats end overfor fanen fra fabriksgrunden.

Hvorvidt en indsats overfor forureningen i grubeområdet på lossepladsen er nødvendig i forhold til en succesfuld indsats overfor forureningsfanen, kan ikke vurderes på det aktuelle vidensgrundlag. En evt. indsats overfor grubeområdet vurderes tidligst at have en effekt på fronten af fanen efter mere end 50 år. Det vurderes, at en indsats overfor grubeområdet sandsynligvis kan reducere driftsperioden for en afværgeindsats i fronten af forureningsfanen, men det kan ikke på nuværende tidspunkt vurderes, om det er økonomisk attraktivt. En eventuel indsats overfor grubeområdet kan ikke anbefales faseopdelt, da det vil give en væsentlig fordyrelse.

Næste skridt kan være

På baggrund af tidligere og nye undersøgelser vurderes følgende indsatser at være relevante

- Yderligere undersøgelser af udbredelsen af forureningsfanen, herunder opdatering af grundvandsmodel med henblik på afklaring af, om forureningen på lossepladsen udgør en risiko for Grindsted Å/Engsøen. Såfremt forureningsfanen viser sig at udgøre en risiko for Grindsted Å/Engsøen, udarbejdes en plan for oprensning, der kan inddrages i økonomiforhandlingerne med staten i 2023.
 - Estimeret omkostning ca. 8,5 mio. kr.
 - Estimeret varighed ca. 3 år
 - Kan påbegyndes i 2020

Kærgård Klitplantage

Forureningen i Kærgård Klitplantage belaster Vesterhavet med en lang række stoffer, herunder 800 kg vinylchlorid hvert år. Denne påvirkning har betydet, at vi i dag har et badeforbud ud for forureningsområdet på 1400 meter. Det langsigtede mål med oprensningsindsatsen vil være, at få nedbragt forureningsbelastningen af havet. Dermed kan badeforbuddet på sigt ophæves og det vil blive muligt at færdes frit i området igen.

Udførte indsatser

Der er i løbet af de sidste 15 år gennemført en lang række detaljerede undersøgelser af forureningens udbredelse, sammensætning og masse. Formålet med undersøgelserne har været at skabe et overblik over forureningssituationen som en nødvendig forudsætning for at kunne designe en sikker og effektiv oprensning.

Herudover er der i 2009 og 2010 gennemført en række pilotforsøg i grube 1 og grube 2. Pilotforsøgene har haft til formål at skabe et teknisk og økonomisk overblik over, hvilke metoder der vil egne sig bedst til en fuldskala oprensning af grundvandet under gruberne. I den forbindelse testede regionen både en termisk, en biologisk og en kemisk oprensningsmetode. Arbejdet er gennemført i et samarbejde med et konsortium bestående af internationale firmaer fra USA, Canada og Danmark samt Aalborg Universitet Esbjerg og Danmarks Tekniske Universitet i Lyngby. På baggrund af de gennemførte pilotforsøg anbefalede konsortiet en oprensningsløsning, hvor man kombinerer en kemisk oprensning med en biologisk efterpolering.

Den anbefalede kombinationsmetode er siden 2018 yderligere blevet testet i et demonstrationsanlæg i grube 3, der er etableret som et led i regionsrådets handleplan fra 2017. I demonstrationsanlægget er der indtil videre gennemført 5 injektionsrunder med kemisk oxidation, og en injektionsrunde med stimuleret reduktiv deklorering (biologisk oprensning). De gennemførte test har overordnet vist, at kombinationsmetoden er meget effektiv til bekæmpelse af det forurenede grundvand under gruberne. Det blev dog klart efter de første 2 injektionsrunder, at kemikalierne i nogen grad transporteres ned i underliggende lag. Derfor er der gennemført en række modifikationer af oprensningsanlægget, for at opnå en bedre fordeling af kemikalierne i toppen af formationen, hvor der findes store mængder forurening. Ved de efterfølgende injektionsrunder er der, på baggrund af de gennemførte modifikationer, set betydelige forbedringer.

Indsatsen i Kærgård Klitplantage er yderligere blevet intensiveret fra juni 2019, hvor der med statsmidlerne i perioden frem til 1. januar 2020 er etableret to driftsklare behandlingsanlæg i henholdsvis grube 1 og grube 4. Herudover er der gennemført en succesfuld kemisk oxidationsrunde i grube 1.

Sideløbende med ovenstående arbejde har regionen, i et samarbejde med Århus Universitet, gennemført et pilotforsøg i grube 3, som har haft til formål, at teste om man ved hjælp af geofysiske undersøgelsesmetoder kan følge udbredelsen af det kemiske oxidationsmiddel, med langt større opløselighed end de traditionelle overvågningsmetoder. Resultaterne fra det gennemførte pilotforsøg har vist, at metoden er særdeles velegnet til dette formål, og kan være med til at målrette oprensningsforløbet. Derfor er der i efteråret 2019 etableret et geofysisk overvågnings-system i grube 1, for at teste metoden i et fuldskalaforløb.

I forbindelse med handleplanen 2017 blev det også vedtaget at etablere en platform for undervisning i naturvidenskab og miljøteknologi med udgangspunkt i oprensningsarbejdet i Kærgård Klitplantage. I den forbindelse er oprensningsarbejdet blevet en del af projektet Voyager, som har til formål at skabe et bredt samarbejde mellem grundskoler, ungdomsuddannelser, kultur- og vidensinstitutioner og erhvervsliv i Region Syddanmark. Arbejdet i Kærgård Klitplantage er på nuværende tidspunkt blevet implementeret i et undervisningsforløb på Sct. Jacobi skolen i Varde og på Varde gymnasium. Herudover er resultaterne blevet indarbejdet i

undervisningen af geofysikere på Århus Universitet og ingeniører på Ålborg Universitet Esbjerg.

Risikovurdering

På baggrund af regionens årlige monitoringsresultater nedstrøms grube 3, er der observeret et generelt fald i forureningskoncentrationerne i grundvandet. Der ses et markant fald i indholdet af sulfonamider, barbiturater og oliekomponenter. Herudover ses også faldende tendenser i indholdet af klorerede opløsningsmidler i grundvandet. De markante fald i grundvandsforureningen nedstrøms grube 3 skyldes dels afgravningen af gruben, men også driften af demonstrationsanlægget.

Økonomi

Indtil nu er der anvendt 85 mio. kr. til indsatserne over for forureningen i Kærgård Klitplantage, herunder 38 mio. kr. finansieret af staten. Den statslige finansiering er opdelt i 25 mio. kr., som er medfinansiering til bortgravning af grube 1 til 4 og 13 mio. kr., som er anvendt til etablering af behandlingsanlæg i grube 1 og 4.

Næste skridt kan være:

Videreførelse af handleplanen fra 2017, der finansieres af regionens egne midler.

I forlængelse af handleplanen fra 2017, fortsætter driften af demonstrationsanlægget, hvor næste skridt er 6. injektionsrunde med kemisk oxidation i grube 3. Dette arbejde forventes at være afsluttet i midten af juni 2020. Herefter skal der udtages intaktprøver til dokumentation af oprensingsniveauet i gruben. På baggrund af disse resultater kan man så yderligere målrette den kemiske oxidation til de områder, hvor der stadig er meget forurening tilbage. Den biologiske efterpolering vil først påbegyndes, når den kemiske oprensning er afsluttet.

Arbejdet med undervisningsplatformen vil fortsætte de kommende år. Det vil både være i form af Voyager projektet og et fortsat samarbejde med Århus Universitet og Ålborg Universitet Esbjerg. Vi forsøger også at udbrede kendskabet til undervisningsplatformen til andre skoler og gymnasier i regionen. Vi har bl.a. haft besøg af Grindsted gymnasium, som har udvist stor interesse for projektet.

Handleplanens indsatser er finansieret inden for rammen til jordforurening, og skaleres efter de midler, der er til rådighed under hensyntagen til den årlige, politiske prioritering af midler til beskyttelse af grundvand, sundhed, natur og overfladevand.

Udmøntning af statsmidler fra aktstykket

Tilførsel af statsmidler vil betyde, at der kan påbegyndes en egentlig fuldskalaoprensning af forureningen inden for få måneder. Etableringen af behandlingsanlægget i grube 2 kan gennemføres samtidig med, at der gennemføres kemisk oxidation i de øvrige gruber. En samlet oprensning af forureningen med kemisk oxidation med en biologisk efterpolering kan gennemføres inden for 6 år, hvis de økonomiske midler er tilstede. Der vil dog gå yderligere ca. 15 år, inden alle restriktioner for området kan ophæves.

Uanset om der opnås en statslig medfinansiering af projektet vil det dog fortsat være af afgørende betydning, at arbejdet med demonstrationsanlægget fortsætter. Det

betyder at handleplanen, som er vedtaget i regionsrådet 23. januar 2017, fortsat kan bidrage til at udvikle oprensningsteknologien.

Rammer for udmøntning af statslige såvel som regionale midler

Af aktstykket vedr. de statslige midler fremgår følgende:

"Der afsættes 50 mio. kr., heraf 30 mio. kr. i 2019, til, at Region Syddanmark kan påbegynde en indsats på en eller flere af følgende opgaver:

- *Etablering af et anlæg, der over en årrække renser en væsentlig del af det forurenede grundvand, der løber fra fabriksgrunden i Grindsted til Grindsted Å, og som umiddelbart skønnes at udgøre den største trussel for vandmiljøet i åen og borgernes rekreative anvendelse af åen.*
- *Bortgravning af den mest forurenede del af lossepladsen i den sydlige del af Grindsted by.*
- *Bortgravning af en del af Banegravsdepotet i Grindsted.*
- *Oprensning af den tilbageværende del af forureningen i Kærgård Klitplantage."*

Jf. rammerne for aktstykket er de statslige midler målrettet formålene i Jordforureningsloven. Det vil sige, at midlerne udelukkende kan anvendes på lokaliteter, hvor regionen jf. Jordforureningsloven har indsats. Materialet er vedlagt som bilag.

Af regionsrådets handleplan for Kærgård Klitplantage fremgår blandt andet, at finansieringen til drift af handleplanens initiativer vurderes at ligge i intervallet 1-4 mio. kr. Dette interval vurderes fortsat at være passende, og den primære udgift er knyttet til driften af demonstrationsanlægget. Handleplanen finansieres inden for den nuværende ramme til jordforurening og skal derfor balanceres med de øvrige politiske ønsker til indsatsen over for jordforurening i regionen. Disse har senest været politisk behandlet i Miljøudvalget i april 2020, hvor udvalget anbefaler regionsrådet at videreføre de bærende principper for indsatsen. Forureningen i Kærgård Klitplantage falder dermed fortsat ind under strategiens tredjeprioritet: forureninger, der udgør en risiko for overfladevand og natur.

Strategiens førsteprioritet er grundvand, og indsatsen er målrettet forureninger med såkaldt højmobile stoffer, hvilket vil sige stoffer, der bevæger sig hurtigt i jord og grundvand og udgør en særligt alvorlig grundvandstrussel. Arbejdet med disse forureninger er uforudsigeligt, og for at sikre, at der gennem hele året er mulighed for at imødekomme behovet for indsats, budgetteres der fra årets start med en vis budgetbuffer. Trækket på bufferen varierer fra år til år, og nogle år vil der være en restsum. Denne restsum anvendes til finansiering af initiativerne i Kærgård Klitplantage. Handleplanen er vedlagt som bilag.

Af regionsrådets budgetaftale for 2019 vedr. regionens egne midler fremgår blandt andet:

"I første fase afklares, hvilke midlertidige tiltag der væsentligt kan reducere forureningen af Grindsted Å.

Dernæst udredes de grundvandsbårne forureninger for at vurdere mulighederne for permanente afværgetiltag. I første omgang fokuseres på mulighederne for at afværge belastningen af Grindsted Å fra Fabriksgrunden. Efterfølgende fra de øvrige kilder, herunder lossepladsen."

Budgetaftalen er vedlagt som bilag.

Beløb til udmøntning:

Statsmidler til Grindsted og Kærgård Klitplantage: Af de i alt 50 mio. kr., der er bevilget, er der forbrugt og disponeret 27 mio. kr. med regionsrådets tidligere beslutninger. Der er derfor 23 mio. kr. til rådighed.

Regionale midler til Grindsted: Af de bevilgede 10 mio. kr. er der forbrugt 0,3 mio. kr. Der er derfor 9,7 mio. kr. til rådighed.

Regionale midler til Kærgård Klitplantage: Der er ikke truffet beslutning om særskilt bevilling ud over vedtagelsen af handleplanen i 2017.

Samlet er der derfor 33 mio. kr. til udmøntning, hvoraf 9,7 er øremærket til Grindsted.

Muligheder og prioritering for udmøntning af de regionale såvel som de statslige midler

Det forudsættes, at Miljøministeriet accepterer, at statsmidlerne fordeles til og med 2023.

Indsatsmulighed	Udgifter, der kan afholdes i perioden t.o.m. 2023				Konsekvenser for 2024 mm.
	2020	2021	2022	2023	
Grindsted					
Etablering og drift af pilot-rensesanlæg	Besluttet 2019	Besluttet 2019	8 + 0,8	1,5	Eventuelt to års yderligere drift. Udgift 1,5 pr. år – afhænger af beslutning om yderligere finansiering.
Indsamling af data til opdatering af grundvandsmodel samt gennemførelse af modelsimuleringer nord for åen	0,5	1	1	0,5	
Identificere mulige afværgemetoder, der kan reducere påvirkningen af Grindsted Å fra forureningsfanen fra fabriksgrunden til et acceptabelt niveau	0,2	2,5	2,5		Projekteringen af pilotanlægget kan give anledning til justeringer
Yderligere undersøgelser af udbredelsen af forureningsfanen fra lossepladsen og evt. udarbejdelse af plan for oprensning	2	4,5	1,5	0,5	
Sum	27				
Kærgård Klitplantage					
Etablering af behandlingsanlæg i grube 2	6				

Fuldskaladrift af oprensningsanlæg (ikke omfattet)	12,8	12,8	12,6	12,6	Fuldskaladrift af samtlige gruber er afhængig af, at der bevilges fuld finansiering. Ved delvis finansiering kan der iværksættes fuldskaladrift i enkelte gruber. Driften af demonstrations-anlægget kan dog fortsætte i regi af regionsrådets handleplan i det omfang regionens egne midler tillader det.
Sum	6+drift af demonstrationsanlæg				

Beløb i mio. kr.

De angivne udgifter til indsatserne er estimater og kan vise sig forkerte. I det omfang, der samlet set er midler i overskud, omfordes disse til videreudvikling og drift af oprensningsanlæggene i Kærgård Klitplantage. I det omfang, der er midler i underskud, revurderes alle indsatser ud fra det bærende princip at prioritere indsatser, der på kortest mulige sigt reducerer miljøbelastningen fra forureningerne mest muligt. Samtidig prioriteres indsatser, der, i tråd med regionsrådets tidligere beslutninger, sigter mod at identificere de bedste muligheder for en langsigtet indsats over for forureningerne i Grindsted By.

Tidsplan:

Opgaver	2020	2021	2022	2023
Pilot-rensningsanlæg				
Etablering	*)		**)	
Drift				
Udvaskningen fra fabriksgrunden mod åen				
Yderligere undersøgelser				
Opdatering af model				
Identificering af mulige afværgemetoder				
Lossepladsens fremtidige påvirkning af Grindsted Å				
Yderligere undersøgelser				
Opdatering af model				
Plan for oprensning hvis risiko				
Kærgård Klitplantage				
Etablering af oprensningsanlæg i grube 2				
Fuldskaladrift af oprensningsanlæg (ikke omfattet)	////			

Overordnet tidsplan for de næste 3 år. *) Beslutning om afværgemetode på baggrund af resultater af laboratorietest, **) Beslutning om etablering af anlæg på baggrund af tilbudspris, rød: afklaring af yderligere finansiering.

Administrationens samlede anbefaling

Det indstilles, at Miljøudvalget anbefaler til Regionsrådet at

De statslige og regionale midler udmøntes i tråd med regionsrådets tidligere beslutninger og prioriteringer, der peger frem mod fuldskalaoprensninger af de forureninger fra det tidligere Grindstedværket, der udgør en risiko for mennesker og miljø.

Tidsplanen for indsatser over for forureningsfanen fra fabriksgrunden samt forureningen i Kærgård Klitplantage følger Danske Regioners plan for

generationsforureninger så langt som finansieringen rækker. Midlerne for disse to lokaliteter udmøntes derfor til og med 2023 til disse indsatser:

- Etablering og drift af pilot-reuseanlæg ved Grindsted Å
- Forberedende undersøgelser til identificering af afværgemetoder til fuldskala-oprensning af forureningsfanen fra fabriksgrunden
- Etablering af fuldskala oprensningsanlæg i grube 2 i Kærgård Klitplantage, hvormed fuldskalaoprensning i alle fire gruber kan iværksættes med få måneders varsel.
- Videreførelse af regionsrådets handleplan for Kærgård Klitplantage, herunder videreudvikling og drift af demonstrationsanlæg i grube 3 samt formidling til skoler og uddannelsesinstitutioner.

Endvidere udmøntes midler til:

- Afklaring af, om forureningen på lossepladsen udgør en risiko for Grindsted Å/Engsøen. Såfremt forureningsfanen viser sig at udgøre en risiko for Grindsted Å/Engsøen, udarbejdes en plan for oprensning, der kan inddrages i forhandlingerne med staten i 2023.

Hvis der samlet set er midler i overskud, omfordeles disse til drift af oprensningsanlæggene i Kærgård Klitplantage.

Næste politiske forelæggelse forventes i efteråret 2020, hvor der skal træffes beslutning om det videre arbejde mod etablering af pilotrensingsanlægget ved Grindsted Å.

Bilag

Notat – udmøntning af midlerne til forureningerne efter Grindstedværket. Behandlet af Regionsrådet 24. juni 2019 kan findes her:

<https://regionsyddanmark.dk/dwn719558>

Spørgsmål og svar til aktstykket som kan findes her:

<https://www.ft.dk/samling/20181/aktstykke/Aktstk.137/spm.htm>

Regionsrådets handleplan 2017 for Kærgård Klitplantage kan findes her:

<https://www.regionsyddanmark.dk/wm496785#punktnavn11>

Budgetaftale for 2019 kan findes her:

<https://rsyd.dk/dwn688801>

Plan for generationsforureninger kan findes her:

<https://www.regioner.dk/media/13094/plan-for-generationsforureninger-marts-2020.pdf>

Det statslige aktstykke samt udmøntningsbreve er vedlagt som bilag.